

RAPPORT

Internasjonalt arbeid hos Riksantikvaren 2011

Riksantikvaren er direktorat for kulturminneforvaltning og er fagleg rådgjevar for Miljøverndepartementet i utviklinga av den statlege kulturminnepolitikken. Riksantikvaren har og ansvar for at den statlege kulturminnepolitikken blir gjennomført og har i denne samanheng eit overordna fagleg ansvar for det arbeidet fylkeskommunane og Sametinget har med kulturminne, kulturmiljø og landskap.

100 ÅR

1912 - 2012

Lokale grupper i Barlonyo, Uganda fremfører skuespill, sang og dans om det de har vært gjennom av grusomme handlinger under borgerkrigen.

Forsidebilder:

Til venstre: Restaureringarbeid ved Lviv museum for folkearkitektur og landsbyliv, Ukraina: Jørgen Jørgensen © Riksantikvaren

Til høyre fra toppen:

Innvielse av restaurert minnested i Barlonyo, Uganda i fbm prosjektet om bevaring av Memorial Sites: Inger Heldal © Riksantikvaren

Utenriksminister Gahr Støres besøk i Betlemi, Tbilisi i november 2011. Prosjektleder Nato Tsintsabadze forklarer: Nato Tsintsabadze © Icomos Georgia

Nederst: Oppfølging av EØS-midlene, befaring og diskusjoner om programsamarbeid i rehabilitert Manor House, Laupa Manor School, Estland.

Riksantikvaren skal

- bidra til å styrke internasjonale virkemidler for å sikre menneskers kulturelle rettigheter, med særlig vekt på å bevare og stimulere det kulturelle mangfoldet.
- arbeide for å styrke kulturminneforvaltningen i miljø- og bistandssamarbeidet med andre land.
- følge opp forpliktelsene i relevante konvensjoner og bidra til at andre land kan gjøre det samme.
- arbeide aktivt for å gjennomføre den globale strategi til World Heritage Committee (Verdensarvkomiteen).
- være aktiv og offensiv i forhold til utviklingen på internasjonale arenaer som har betydning for forvaltning av kulturminner. Vi skal særlig legge vekt på Europarådet og EU/EØS.
- videreutvikle det faglige samarbeidet i nordisk sammenheng.

1. Innledning

Riksantikvaren bidrar aktivt til å oppfylle regjeringens mål knyttet til internasjonalt miljøsamarbeid, herunder vern og bevaring av kulturminner. Vi er bundet til internasjonale forpliktelser gjennom internasjonale avtaler. Dette kan være relevante konvensjoner ratifisert av Norge, og internasjonale chartere. Verdensarvkonvensjonen av 1972 forplikter oss bl.a. til å ta vare på verdensarv i Norge, men også til å bidra til at andre land skal være i stand til å ta vare på sine steder på verdensarvlista.

Riksantikvaren har to forpliktende rammeavtaler om oppfølging av internasjonalt miljøsamarbeid. Avtalen med Norad om utviklingssamarbeidet ble fornyet i 2011. Riksantikvaren har samarbeidet tett med Utenriksdepartementet, spesielt med fokus på kulturarv og utvikling. Pilotprosjektet om bevaring av minnesteder etter borgerkrigen i Uganda er et resultat av dette.

Den andre rammeavtalen ble inngått i mai 2011 med FMO - Financial Mechanism Office i Brussel. Den forplikter Riksantikvaren til å følge opp programområde 16¹ i de bilaterale avtalene med 15 EU-land om EØS-midler 2009 - 2014. Riksantikvaren er en av 20 norske faginstusjoner som har en slik avtale med FMO i inneværende periode. Ved utgangen av 2011 er det forhandlet fram programsamarbeid med Estland, Latvia, Litauen og Ungarn, samt konsulentvirksomhet for Kulturrådet under deres program med kulturutveksling i Polen. I tillegg er Riksantikvaren forhandlet inn i pre-definerte prosjekter i Polen, Tsjekkia og Slovakia. RA har i tillegg to avtaler med Utenriksdepartementet om prosjektsamarbeid i Georgia og Ukraina.

Riksantikvaren arrangerer i mai/juni 2012 det 15. International Course on Wood Conservation Technology - ICWCT. Det legges ned mye arbeid i forberedelsene til dette 6-ukers etterutdanningstilbudet, som er en viktig del av UNESCO/ICCROMs² internasjonale kurstilbud. Riksantikvaren leder også arbeidet med forberedelser til Verdensarvkonferansen «Living with World Heritage». Konferansen er Norges bidrag til feiring av Verdensarvkonvensjonens 40-års jubileum i 2012.

Riksantikvaren er etter hvert blitt et viktig kontaktpunkt for andre nasjonale aktører. De bruker oss som informasjons- og kunnskapskilde, som et bindeledd til Utenriksdepartementet og samarbeidspartnere i andre land og som en ressurs i prosjektsamarbeid. For å kunne møte de samlede behovene ute jobber vi tett sammen med Kulturdepartementet og underliggende etater, med museer i hele landet og med aktive fylkeskommuner. Det eksterne fagmiljøet er viktig for at Riksantikvaren skal kunne gjøre jobben sin utenfor landegrensene.

¹ Programområde 16: Conservation and Revitalisation of Cultural and natural Heritage

² ICCROM - International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, Rome

2. Status i fht MDs styringssignaler i tildelingsbrev til RA for resultatområde 5/Internasjonalt samarbeid (og miljø i nord og polarområdene).

2.1 STYRINGSSIGNALER

I Riksantikvarens tildelingsbrev fra MD for 2011/resultat område 5/underområde 1/avtaler og organisasjoner av stor betydning for miljø og 2/Geografisk retta miljøsamarbeid vektlegges fem underpunkter som er relevante for denne rapporten. Riksantikvaren skal:

(EØS-midlene 2009-2014)

- *ha kontakt med søsteretater i mottakerlandene og formidle informasjon om EØS-midlene 2009-2014,*
- *bidra med faglig ekspertise og delta på møter og workshops i forbindelse med forhandlinger med mottakerlandene om EØS-midlene 2009-2014 der Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet ber om det,*
- *gå inn som programpartnere i utvalgte land og sektorer avhengig av resultatene av MoU-forhandlingene,*

(land i sør)

- *følge opp arbeidet med å integrere hensynet til miljø i norsk utviklingssamarbeid, (EECCA/SUS-landene)*
- *Følge opp Norges interesser i EECCA/SUS-landene³ og bidra til kapasitetsbygging på kulturminneområdet i prioriterte land.*

I tillegg til arbeidsmålene er Riksantikvarens internasjonale aktiviteter bestemt av en rekke faste, løpende oppgaver, der bl.a. oppfølging av internasjonale konvensjoner og chartere, samt samarbeid om relevante prosesser i EU inngår. RA skal også i flg. oppgavene i tildelingsbrevet delta i internasjonalt arbeid på globalt, europeisk og særlig nordisk nivå.

2.2 PRIORITERINGER FOR INTERNASJONALT SAMARBEID

2.2.1 EØS-MIDLENE 2009-2011

Tildelingsbrevet for 2011 vektlegger oppfølging av de bilaterale avtalene om EØS-midlene 2009-2014. Dette arbeidet har høy prioritet hos RA, og involverer medarbeidere i alle avdelinger. To fulltidsansatte i Internasjonal seksjon er engasjert i utarbeidelse av programsamarbeid med mottakerland. En fulltids prosjektstilling finansieres gjennom rammeavtalen, i tillegg til deler av det øvrige arbeidet med programmene. Riksantikvaren jobber sammen med Norsk kulturråd om møter, arrangementer og prioriteringer i oppfølgingen av EØS-midlene.

2.2.2 SAMARBEID MED LAND I SØR

Riksantikvaren skal være faglig rådgiver for utenriksforvaltningen under miljøforvaltningens felles rammeavtale med Norad om utviklingssamarbeidet. Ny rammeavtale mellom Norad og miljødirektoratene ble undertegnet i september 2011. Aktiviteten gjennom rammeavtalen er minimal, men samtidig har samarbeidet med Kulturseksjonen i Utenriksdepartementet økt.

³ EECCA/SUS - Eastern European, Caucasian and Central Asian countries/Samveldet av uavhengige stater

RAs svar på bestillingen i MDs tildelingsbrev vedr. *utkast til plan for kulturminnesamarbeid som ledd i bærekraftig utvikling* ble levert 4. mai 2010. Det har ikke vært noen oppfølging av oppdraget fra Miljøverndepartementets side etter dette.

2.2.3 EECCA/SUS-LANDENE

Interessen i Utenriksdepartementet for Riksantikvarens arbeid i EECCA-landene er fortsatt høy. Det oppnås gode resultater i bl.a. Georgia og samarbeidet får oppmerksomhet både regionalt og i Norge. Riksantikvaren prioriterer å fullføre igangsatte aktiviteter med en ny prosjektperiode på tre år fom 2012. I tillegg til fagressurser hos RA, er norske muséer, forskningsmiljøer og eksterne fagpersoner sentrale aktører i samarbeidet med EECCA-landene.

2.2.4 FASTE, LØPENDE OPPGAVER

Riksantikvaren deltar på arenaer der det er viktig å ivareta norske interesser på kulturminneområdet. De viktigste er Europarådet, EHHF - European Heritage Heads Forum, EHLF - European Legal Heritage Forum, Monitoring Group i Østersjø-samarbeidet, UNESCO og ICCROM - International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property, Rome. I 2011 ble det brukt lite tid på konvensjonsoppfølging, med unntak av Verdensarvkonvensjonen. Det forventes at implementering av både Haag- og Farokonvensjonen vil kreve mer oppmerksomhet i 2012.

Arbeid med tidligvarsling av relevante EU-rettsakter og harmonisering av lovgivning som gjelder kulturarv fortsetter, bl.a. gjennom EHLF. Riksantikvaren er også en viktig bidragsyter i europeisk arbeid for utvikling av standarder på kulturminneområdet og av modeller og analyser av kulturminner og verdiskaping.

Miljøverndepartementet vektlegger samarbeid på nordisk nivå. Det nordiske samarbeidet foregår mest på uformelt plan. Alle avdelinger hos RA leverer innspill til oppfølging av Nordisk miljøhandlingsprogram. På grunn av politiske prioriteringer og begrepsbruk/terminologi har det vært vanskelig å definere kulturminner inn i miljøhandlingsprogrammet.

Riksantikvaren startet i 2011 forberedelsene til Nordisk sjefsmøte, der Norge er vertskap i 2012.

3. Geografiske samarbeidsområder og samarbeidsformer

3.1 UTVIKLINGSSAMARBEID

2011 har vært et år for å oppsummere erfaringer, og for å videreutvikle anbefalingene fra Norads evalueringsrapport (4/2009) om norsk støtte til vern av kulturarv i utviklingsland. Selv om det er bred enighet om kulturarvens positive betydning for en bærekraftig utvikling, står vern og forvaltning av kulturarv fortsatt svakt i mange utviklingsland.

Norges innsats kanaliseres gjennom UNESCO, AWHF - African World Heritage Fund, ambassader, nasjonale institusjoner og frivillige organisasjoner. Riksantikvarens erfaring og kunnskap om kulturminnevern og utvikling er blitt aktivt brukt.

I februar deltok Riksantikvaren på det avsluttende møtet om Periodic Reporting for Africa i regi av UNESCOs Verdensarvsenter og AWHF. Møtet ble holdt i Vredefort Dome, ett av Sør-Afrikas verdensarvsteder. Som en oppfølging bidro Riksantikvaren med midler til en publikasjon om de viktigste funnene i rapporten, produsert og distribuert av UNESCOs Verdensarvsenter. Periodic Reporting for Africa er et viktig utgangspunkt for den internasjonale konferansen som skal markere Verdensarvkonvensjonens 40-års jubileum på Røros, og der Norge er vertskap.

3.1.1 INSTITUSJONSSAMARBEID/SAMARBEIDSAVTALER I UTVIKLINGSLAND

UGANDA

Prosjektet «Preserving and Presenting Memorial Landscapes to promote reconciliation and sustain peace in Northern Uganda» er i 2011 blitt gjennomført som planlagt.

I april gjennomførte teamet fra National Museum of Uganda en studietur til Rwanda sammen med prosjektlederne fra de fire stedene der vi er engasjert og en representant fra Riksantikvaren. Det å besøke minnesmerkene etter folkemordet i 1994 gjorde sterkt inntrykk på alle deltakerne, og har styrket teamet i det videre arbeidet.

Vi ser kimer til en positiv utvikling, spesielt i form av organisering og grupper som framfører skuespill, sang og dans om det de har vært gjennom av grusomheter.

Prosjektet vekker interesse. I september ble det presentert av National Museum of Uganda og Riksantikvaren på en workshop i regi av Tropenmuseum i Amsterdam.

Prosjektet har en budsjetttramme på NOK 1,5 millioner over tre år (2010-2012). Midlene kommer fra Utenriksdepartementet, og ansvaret for administrasjon ligger hos Riksantikvaren.

3.1.2 OPPDRAG

På bestilling fra Norad ble det gjennomført et kort oppdrag i februar: «Planer for et fiskerimuseum i Maputo, Mosambik - en statusrapport».

3.1.3 PRIMÆROPPGAVER/KOMPETANSETILTAK

Ingen tiltak i 2011.

3.1.4 EGENINITIERT/EGENFINANSIERT AKTIVITETER

SEMINAR OM UTVIKLINGSSAMARBEIDET

20. oktober arrangerte Riksantikvaren et seminar for norske aktører om Kulturarv og Utvikling. Arbeidet vil bli fulgt opp i et faglig forum som skal styrke den norske fagbasen som er engasjert i vern og bærekraftig bruk av kulturarv i utviklingsland.

INTERNASJONALE KURS, MØTER OG KONFERANSER

• *International Course on Wood Conservation Technology 2012 - ICWCT 2012*

(Res.omr. 2/RA skal videreutvikle ICWCT og starte arbeidet med å forberede det 15. internasjonale kurset i 2012.)

Det 15. internasjonale kurset i konservering av tre (gjenstander og bygninger) vil bli arrangert hos Riksantikvaren i Oslo 23. mai – 29. juni 2012. Kurset er et videreutdanningstilbud for 20 deltakere fra hele verden. Kurset inngår i ICCROMs samlede utdanningspakke og er det eneste internasjonale opplæringstilbudet relatert til historiske bygninger, konstruksjoner og gjenstander i tre. ICWCT har en stor tilleggsverdi ved at deltakerne avlegger eksamen etter endt kurs. Bestått eksamen gir verdifulle tilleggs poeng på universitetsnivå. NTNU står for den faglige kvalitetssikringen av eksamen. Kurset oppleves som svært nyttig og et unikt tilbud for profesjonelle innen kulturminnevern og konservering.

Riksantikvaren vil i 2012 for første gang stå for hele det administrative og faglige ansvaret for gjennomføringen av kurset og det er etablert en kjernegruppe på tre personer som arbeider med den praktiske planleggingen. Kjernegruppa var i Roma i mars for å diskutere kursopplegget, og tilbake i oktober for å plukke ut deltakere til neste kurs i samarbeid med ICCROM. Det var over 100 søknader til kun 20 plasser, noe som bekrefter et reelt behov for at kurset fortsetter.

Mye arbeid ligger bak forberedelsene til kurset. Det faglige opplegget med timeplanen og bestilling av forelesere er på plass. Det som gjenstår er alle praktiske detaljer omkring programmet og deltakerne. Tilbakemeldingene arrangørene har fått etter kurset i 2010 har vært utelukkende positive. Det er opprettet en facebook-side for deltakerne. I 2012 vil også hver enkelt deltaker få tilgang til en egen kontaktperson hos RA til gjensidig faglig og sosial glede og nytte.

• *Verdensarvkonferanse på Røros 2012*

(Res.omr. 2/RA skal starte arbeidet med å forberede en internasjonal konferanse om kulturarv i bærekraftig utvikling 2012)

I 2012 er det 40 år siden Verdensarvkonvensjonen ble vedtatt. I denne anledning inviterer Norge ved Miljøverndepartementet til konferanse på Røros 14. - 16. mai i jubileumsåret. Konferansen tar sikte på å belyse spesielle utfordringer og muligheter lokalbefolkningen opplever ved å leve på og ved verdensarvsteder. Den vil også være en arena der lokale grupper kan kommunisere direkte med beslutningstakere. Arrangementet gjennomføres i samarbeid med Riksantikvaren, Utenriksdepartementet, Kunnskapsdepartementet og UNESCO-kommisjonen, samt UNESCO Paris. Røros kommune og næringslivet på Røros vil ha en sentral rolle i gjennomføringen.

Riksantikvaren har prosjektlederansvaret for konferansen og har satt av tid og ressurser til arbeidet. I september ble det ansatt en prosjektmedarbeider på deltid for å gjøre hoveddelen av jobben. Prosjektleder samarbeider tett med relevante fagpersoner hos RA og de øvrige samarbeidspartnerne.

• *Verdensarvutstilling*

Miljøverndepartementet v/Riksantikvaren er representert i Den norske UNESCO-kommisjonen i 2008-2012. Som ledd i arbeidet med oppfølging av Verdensarvkonvensjonen ønsker kommisjonen å markere 40-års feiringen med en utstilling om verdensarven, og med hovedfokus på de norske stedene. Riksantikvaren har stått for den grafiske utformingen av utstillingen og bidratt med kompetanse om verdensarv generelt og norske steder spesielt. Det har også vært et tett samarbeid med kommisjonen, Miljøverndepartementet, Kunnskapsdepartementet og Direktoratet for naturforvaltning om dette.

Utstillingen er teksten på både norsk og engelsk og vil bli vist i bl.a. bibliotek i hele landet. Hvert av de sju norske verdensarvstedene vil få ett eksemplar hver.

3.2 EU OG EUROPARELATERT ARBEID

3.2.1 EU-POLITIKK, RETTSAKTER OG ØKONOMISKE STUDIER

(Kap. 2/Strategiske utfordringer og mål/Riksantikvaren skal medvirke til en aktiv miljøpolitikk i EU og regelverksutvikling i EU/EØS)

EU- RETTSAKTER OG TILKNYTTET ARBEID

Den langsiktige målsettingen er å ivareta norske interesser på kulturminneområdet, arbeide for tidligvarsling av EU-rettsaker i henhold til Stortingsmelding om kulturminner og endre EU-systemets måte å utvikle EU-rettsaker m.m. Dette kan gjøres ved å knesette prinsippet om en klausul i alle rettsaker som tar hensyn til at Traktaten i art. 2 og 6 ikke tillater krav om harmonisering av lovgivning som gjelder for kulturarv, samt til Traktatens art. 167 som krever at kulturelle hensyn tas i alle saker og til nasjonalstatens råderett i slike spørsmål.

RA arbeider for unntaksbestemmelser på kulturminneområdet i EUs rettsaker og at slike unntak innarbeides i nasjonale rettsaker. Det arbeides videre for å bygge ut et overvåkingsapparat for alle kulturminneforvaltninger innen EU/EØS-området og opprette en funksjon som kan fungere som kulturminneobservatorium.

Forventede resultater er:

- rettsaker som reelt tar hensyn til EUs begrensede myndighetsområde og Lisboa-traktatens artikkel 2, 6, 36, 114 og 167.
- bevisstgjøring av land, EU-parlamentet og Kommisjonen om problemstillingene.
- initiativ til felles informasjonssystemer for alle EU/EØS-land for kulturminnefeltet i samarbeid med European Heritage Heads Forum (EHHF).

Aktiviteter og resultater i 2011

- videreføring av myndighetssamarbeid European Heritage Legal Forum (EHLF, 23 medlemsland, www.ra.no/ehlf), årsrapportering/mai,
- sekretariatsmøte/EHLF, London/februar,
- rådgivning til flere EU-land vedr. div. direktiver og arbeidet i EHLF (Frankrike/juli),
- overvåking av direktivarbeidet i Kommisjonen for tidlig identifisering av problematiske rettsaker,
- oppfølging av relevante saker i Kommisjonens interne konsekvensvurdering (IA) av rettsaker,
- samarbeid med MD og miljøråder ved den norske EU-delegasjonen i Brussel,
- samarbeid med det belgiske Presidentskapet om å etablere mer formelle kontakter mellom kulturminnesektoren og Kommisjonen i form av en Plattform for kulturminnesektoren,
- deltagelse i en ekspertgruppe som skal følge fremtidige presidentskap (møter/februar),
- rapportering i EHLF om direktivarbeidet,
- deltakelse i europeisk forskningsprosjekt/advisory group om standard opplysninger for alle kulturminner i Europa (CHIC). Møter i Ljubljana/januar og mai.

HØRING AV EU/EØS- RETTSAKTER I EU OG I DEN NORSKE FORVALTNINGEN

Dette gjøres som del av det generelle arbeidet med EUs rettsaker. Oppgaven er å koordinere høring av rettsaker hos Riksantikvaren og å kommentere disse forut for beslutninger eller i forhold til regelendringer i norsk lovverk som kommer som følge av harmonisering med EUs lovverk. Gjennom samarbeidet i EHLF (European Heritage Legal Forum) kan prosessen påvirkes før rettsaktene er ferdigbehandlet i EU og før de kommer til høring i norsk forvaltning.

CEN-TC 346 STANDARDISATION ON CULTURAL PROPERTY

Riksantikvaren følger opp CEN-arbeidet om standardisering innen kulturminneområdet og bidrar til at kommende europeiske standarder er relevante og nyttige for Norge. Gjennom dette engasjementet sørger Riksantikvaren for at norske miljøer deltar aktivt i arbeidet og kommer frem med sine synspunkter.

Aktiviteter og resultater i 2011

- endelig ferdigstillelse av standard for tilstandsvurdering av historiske bygninger (januar),
- utredning av mulighet for samarbeid med andre standardiseringsgrupper i Norge (januar),
- møte i Norsk speilkomité og forberedelse til samarbeid med Norsk Standard (mars),
- etter norsk initiativ er det ferdigstilt en mulighetsstudie for «Standard for energieffektivisering på verneverdige bygninger»

ARBEID FOR UTVIKLING AV ØKONOMISKE MODELLER OG ANALYSER AV KULTURMINNER OG VERDISKAPING

I samarbeid med andre land arbeides det med utvikling av modeller for økonomiske beregninger og verdianalyser av kulturminner. I 2010 ble det startet et EU-delfinansiert prosjekt for et samarbeid innen området. Formålet er å gjøre opp status for arbeidet med

økonomiske analyser og å fastsette prioriteringer fremover. Norge samarbeider med Finland, og deltar sammen med Spania, Portugal, Italia, Tyskland og Østerrike.

Langsiktige mål er:

- etablering av et nordisk eller europeisk nettverk.
- utvikling av analysemodeller som kulturminneforvaltningen trenger og er pålagt å bruke.
- profilering/formidling av Riksantikvarens verdiskapingsprogram.
- vinkling av internasjonalt samarbeid og mer forskningsmidler til viktige norske strategiske oppgaver / utfordringer.

Aktiviteter og resultater i 2011

- deltatt i møte i EVoC - Economic Value of Cultural Heritage, Helsingfors/januar og august, Roma/juni,
- deltagelse i EU-finansiert prosjekt,
- foredrag i internasjonale fora om kulturminner, økonomi og energiøkonomisering, og formidling av norsk forskning og resultater (Budapest/mars, Koblenz/april, Paris/september, Moskva/november.
- samarbeidet med DG Forskning om fremtidige utlysninger på tema økonomi og kulturminner.

3.2.2 EU - FORSKNING OG UTVIKLING, STØTTEPROGRAMMER FOR KULTURMINNEVERN

FORSKNING OG UTVIKLING

RA følger utviklingen i EU og fremmer Norges interesser og prioriteringer på kulturminneområdet. Arbeidet bidrar til beslutninger av strategisk art som er i den norske kulturminneforvaltningens interesse. Det langsiktige målet er programmer og rammevilkår innen EU/EØS-samarbeidet som støtter norsk kulturminnepolitikk.

Norge er fra 2011 representert ved Miljøverndepartementet (Executive Board) og Forskningsrådet (Governing Board).

3.2.3 PÅGÅENDE EU-RELATERTE PROSESSER

MØTE I EUROPEAN HERITAGE HEADS FORUM (EHHF)

RA deltok i det årlige møtet for ledere av europeiske kulturminneinstitusjoner i Europa (riksantikvarer). EHHF 2011 fant sted i Amsterdam 25.-27. mai og var organisert av den nederlandske Riksantikvaren, Cultural Heritage Agency.

Gjennomgangstema for møtet var utfordringer knyttet til landskapsendringer. Riksantikvaren presenterte status i Norge om temaet. Det ble også informert om status for EØS-finansieringsordningene 2009-2014. Neste møte finner sted i Potsdam, Tyskland 23. - 25. mai 2012. Norge har tatt på seg vertskapet for EHHF i 2013.

3.3 EØS-MIDLENE

3.3.1 RIKSANTIKVARENS ARBEID MED EØS-MIDLENE 2009 - 2014

Riksantikvaren skal «ha kontakt med søsteretater i mottakerlandene og formidle informasjon om EØS-midlene 2009-2014», «bidra med faglig ekspertise og delta på møter og workshops i forbindelse med forhandlinger med mottakerlandene om EØS-midlene 2009-2014 (Memorandum of Understanding – MoU) der Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet ber om det» og «gå inn som programpartnere i utvalgte land og sektorer avhengig av resultatene av MoU-forhandlingene. Arbeidsinnsatsen vil dekkes av EØS-midlene basert på avtaler mellom FMO - Financial Mechanism Office og den enkelte etat.» (res.omr. 5/underområde 2). For å kunne utføre de beskrevne oppgavene ble RAs internasjonale seksjon styrket med en medarbeider på engasjement.

MoU-forhandlingene for inneværende periode med EØS-midler har resultert i programsamarbeid med Estland, Latvia, Litauen og Ungarn, samt konsulentvirksomhet for Kulturrådet under deres program med kulturutveksling i Polen, der kulturarv spiller en rolle. I tillegg kommer pre-definerte prosjekter i MoU-ene til Polen, Tsjekkia og Slovakia. Ved årets slutt var man kommet langt i programutviklingen i Baltikum, men prosessen var ennå ikke i gang i Ungarn. Det var god utvikling i de pre-definerte prosjektene i Tsjekkia og Slovakia, men ennå uvisst hva resultatet vil bli i Polen.

For utdypende informasjon om arbeidet med EØS-midlene 2009-2014 så langt, se rapport til FMO om RAs arbeidsinnsats i 2011.

INFORMASJON TIL FAGMILJØER I NORGE OM EØS-MIDLENE

RA har informert det europeiske kulturarvnettverket om de nye ordningene i European Heritage Heads Forum og i andre relevante internasjonale og nasjonale fora. Formålet er å holde andre à jour med endringer i EØS finansieringsordninger, å informere om muligheter og å øke norsk deltagelse i programmer og prosjekter. Riksantikvaren samarbeidet med Norsk kulturråd om et heldagsseminar rettet mot etatenes egne ledere og medarbeidere. Seminaret var et kompetansehevende tilbud om EØS-midlene 2009-2014. Det var 60 deltakere i seminaret, som ble gjennomført 26. januar 2011 og åpnet av riksantikvar Jørn Holme og direktør Anne Aasheim.

3.3.2 AVSLUTNING AV PARTNERSKAP 2004 - 2009

POLSK-NORSK SAMARBEIDSPROSJEKT OM ULOVLIG HANDEL MED KULTURGJENSTANDER

Det polsk-norske samarbeidsprosjektet handler om å forebygge kulturminnekriminalitet, og har tittelen: "*Legal and illicit trade with cultural heritage. Research and education platform of experience exchange in the field of prevention from crime against cultural heritage*".

Norsk kulturråd er hovedpartner og initiativtaker og Riksantikvaren er med som støttepartner. Polske partnere er National Heritage Board of Poland og Sjøfartsmuseet i Gdansk. Prosjektet mottok NOK 1.7 mill gjennom Kulturutvekslingsfondet med Polen, som utgjør en del av EØS-midlene.

Hovedformålet ved dette prosjektet er å utveksle erfaringer når det gjelder implementering av nasjonale lovverk og internasjonale konvensjoner og hvordan informere og formidle relevant

kunnskap til profesjonelle aktører innen politi, toll og kulturminnevern. Prosjektet fortsatte i 2011 med et seminar i forbindelse med den årlige Reiselivsmessen på Lillestrøm. Seminaret ble godt mottatt og ca. 70 deltakere fra toll, politi, forsvaret, antikvitetshandlere, reiselivsnæringen, museer og kulturmyndigheter deltok. Prosjektet hadde en egen stand på messen hvor det ble orientert om lovverket omkring import og eksport av kulturgjenstander. Standen og prosjektet fikk god oppmerksomhet i pressen i tillegg til egen rapport på Dagsrevyen og Kulturnytt.

Sluttkonferansen fant sted i Warszawa i mai 2011 med ca.100 deltakere. En publikasjon om prosjektet og samarbeidet er utarbeidet og alle innlegg fra deltakere på de forskjellige workshopene er samlet sammen og presentert på tre språk. Egne nettsider er også på plass. Planen er at nettstedet skal være en møteplass for prosjektdeltakere og et aktivt forum for diskusjon framover.

3.3.3 STATUS PÅ ARBEID MED PRE-DEFINERTE PROSJEKTER UNDER EØS MIDLENE 2009-2014

Etter MoU-signeringene i 2011 var Riksantikvaren skrevet inn som mulig samarbeidspartner i pre-definerte prosjekt i tre av mottagerlandene: Tsjekkia, Slovakia og Polen. Riksantikvaren har vært i dialog med både programoperatører, prosjektpartnere og de respektive norske ambassadene utover høsten 2011. Riksantikvaren går inn som samarbeidspartner i predefinerte prosjekter på likeverdig grunnlag, og prioriterer prosjekter der vi har muligheter for å hente relevant kunnskap til Riksantikvarens arbeid med den nasjonale kulturarven.

TSJEKKIA

I november møtte Riksantikvaren sin prosjektpartner, National Heritage Instituter i Praha. Det ble enighet om prosjektets tema, som er industriell kulturarv og formidling av industrihistorie. Det ble etter møtet utvekslet innspill på innhold og budsjettammer for prosjektet og Riksantikvaren har mottatt et førsteutkast. Nytt møte er satt til februar 2012 i Oslo. Kontakt med den norske ambassaden er opprettet.

Riksantikvaren er også kontaktet av tsjekkiske kulturminnemyndigheter med ønske om prosjektsamarbeid vedr. brannsikring av historiske bygninger. Av ressursmessige årsaker har Riksantikvaren takket nei til dette.

SLOVAKIA

Kontakt med programoperatør i Slovakia ble opprettet i oktober 2011. Det har vært løpende dialog mellom programoperatør og Riksantikvaren angående tema på samarbeidsprosjektet. Prosjektpartner ble oppnevnt av prosjektoperatør i november 2011. Første møte mellom

Riksantikvaren og samarbeidspartner, Monuments Board of the Slovak Republic, fant sted i første halvdel av januar 2012. I møtet deltok både den slovakiske riksantikvaren samt representanter for det slovakiske kulturdepartementet. Tema for samarbeidet er systemer for vedlikehold av historiske bygninger. Nytt møte er satt til mars 2012. Kontakt med den norske ambassaden i Bratislava og den slovakiske ambassaden i Oslo er opprettet.

POLEN

I oktober 2011 tok Riksantikvaren kontakt med Den norske ambassaden i Warszawa for å komme i dialog med den polske programoperatøren. Etter møtet mellom programoperatør og Riksantikvaren i Warszawa, der Riksantikvaren la frem konkrete forslag til samarbeidsprosjekt, er dessverre kommunikasjon mellom programoperatør og Riksantikvaren stoppet opp. Diskusjonen er videreført av det norske Utenriksdepartementet og FMO i Brussel.

3.4 EUROPARÅDET

Europarådet ble i 2011 forespeilet store organisatoriske endringer i et forsøk på å slanke organisasjonen, gjøre den mer effektiv, og ikke minst kutte i budsjettene. Europarådets komité for kulturarv og landskap (CDPATEP), der Riksantikvaren har representert Norge, holdt sitt siste årsmøte i mai 2011. Fra og med 1. januar 2012 er komiteen slått sammen med kulturkomiteen og heter nå *Steering Committee for the Democratic Governance of Culture, Heritage and Landscape* (CDCPP). Hvem som vil representere Norge i denne nye styringskomiteen er foreløpig ikke fastsatt.

Farokonvensjonen trådte i kraft 1. juni 2011 og er nå tilsluttet av 12 statsparter. Norge vil arbeide videre for at flere medlemsland slutter seg til konvensjonen. Høsten 2011 tok det svenske Riksantikvarembetet initiativ til å nedsette en nordisk arbeidsgruppe med formål om å se på hvordan de nordiske landene kan implementere Farokonvensjonen.

HEREIN

Også i 2011 fortsatte arbeidet med å utvikle kulturminnedatabasen HEREIN til et funksjonelt redskap. Riksantikvaren bidro med midler i 2010 og fulgte opp med støtte i 2011. RA deltok i et pilotmøte for å prøve ut den nye HEREIN 3 i april, på det 10. årlige møtet for HEREIN-koordinatorer samt på møtet for Thesaurus-korrespondentene, begge i Strasbourg i desember 2011.

3.5 NORDISK SAMARBEID OG ØSTERSJØSAMARBEIDET

3.5.1 NORDISK SAMARBEID

NORDISK SJEFSMØTE

Færøyene var vert for nordisk sjefsmøte i 2011 som ble holdt i Thorshavn 6.-9. juni. Riksantikvaren deltok med tre personer. Temaet for årets seminar var *Kulturarv & turisme i Norden*. Norges foredrag hadde Riksantikvarens verdiskapingsprogram som utgangspunkt.

KOORDINERING AV RIKSANTIKVARENS NORDISKE SAMARBEID

Riksantikvaren har fortløpende vurdert søknader til NMR - Nordisk ministerråd/TEG-gruppen (TE - terrestre økosystemer) samt kommet med forslag til nye initiativ og prosjekter.

Under årets nordiske sjefsmøte på Færøyene ble det gjort et nytt forsøk på å få mer interesse/større gjennomslag for kulturarvprosjekter i NMR. Danmark har ansvaret for å sette opp en felles prioriteringsliste som skal brukes overfor Ministerrådet. Listen forelegges MD så snart den er klar.

Det planlegges et møte mellom NMR og de nordiske riksantikvarene representert ved den norske og den danske riksantikvar under Norges formannskap i NMR i 2012

3.5.2 ØSTERSJØSAMARBEIDET

MONITORING GROUP

RA deltar i Monitoring Group for Østersjøsamarbeidet. Dette er en styringsgruppe for samarbeid innen kulturminnevern i organisasjonen Council of the Baltic Sea States (CBSS). Samarbeidet på kulturarvsiden ble initiert av kulturministrene i 1997, og mandatet ble sist fornyet av kulturministermøtet i Riga i 2008. Det er fire permanente arbeidsgrupper under Monitoring Group, innen; kystkultur (norsk deltaker: Museum Vest og Riksantikvaren), marinarkeologi (norsk deltaker: Norsk Maritimt Museum/Oslo), historiske bykjerner (Sustainable Historic Towns/SuHiTo, norsk deltaker og leder av gruppa: Riksantikvaren) og bygningsbevaring (norsk deltaker: Riksantikvaren). I tillegg er det opprettet en midlertidig arbeidsgruppe for utdanning og kulturarv. Det holdes tett kontakt med arbeidsgruppene, og representanter fra disse gruppene deltar på møtene i Monitoring Group.

Det ble avholdt to møter i Monitoring Group i 2011; ett i Kotka i Finland i mars og ett på Bornholm i Danmark i oktober. Det ble mye fokus på organisatoriske faktorer i 2011, da det var siste år for det litauiske lederskapet og ingen nye kandidater var meldt inn. Formelt utgikk Litauens lederskap 31. desember 2011, men de er villige til å lede samarbeidet til første møte i Monitoring Group i 2012.

COASTAL CULTURE AND MARITIME HERITAGE

Det har vært avviklet to møter i løpet av 2011; i Bergen 7. - 8. april og i Tallinn 17. - 18. november. Et nytt samarbeidsprosjekt er opprettet, der hovedtema er historisk utvikling omkring sild, med vekt på fangst, handel, produksjon og oppskrifter. Samarbeidet skal gjennom en plakatserie dokumentere den betydningen sild har hatt - og har - i Nordsjø- og Østersjølandene. Det vil også bli samlet inn 10 oppskrifter på tilberedning av sild fra hvert av de 10 samarbeidslandene som skal presenteres i et eget hefte. Museum Vest er prosjektleder.

SU-HI-TO WORKING GROUP

Ideen om prosjektet «Sustainable Historic Towns: Urban Heritage – Good for the Climate!» (Bærekraftige historiske byer: Kulturarven – bra for klimaet!) ble lansert av Riksantikvaren høsten 2009 og kom i gang i mai 2011, med støtte fra Nordisk Ministerråd/TEG. Riksantikvaren er prosjektets lead partner. I tillegg deltar Sverige, Finland, Estland og Latvia. I løpet av prosjektets del 1 (frem til mai 2012) vil det bli gjort en komparativt studie (baseline study) av deltakerlandenes innsats og målsettinger mht energibruk- og effektivisering av byens kulturarv.

BUILDING PRESERVATION AND MAINTENANCE IN PRACTICE.

Ingen aktivitet i 2011. Arbeidsgruppens framtid er usikker.

3.6 NORGE - RUSSLAND

Kulturminnesamarbeidet under den bilaterale miljøvernavtalen med Den russiske føderasjon ble avsluttet i 2010. Etter invitasjon var Riksantikvaren representert ved Kenozero nasjonalparks 20-års markering i august. Ved denne anledning ble det foretatt en befaring til en del av de objektene som er satt i stand gjennom samarbeidet. Bakgrunnen var at Riksantikvaren gjennom flere år har arbeidet for å få parken til å etablere vedlikeholdsrutiner for sin bygningsmasse. Slike rutiner er ennå ikke på plass, og en rapport om den negative effekt av dette ble oversendt nasjonalparken.

Riksantikvaren deltok på en Unesco/ICOMOS-initiert *monitoring mission* til verdensarvstedet Kizhi i Karelen i februar 2011 for å følge opp de pågående restaureringsarbeidene på den store Forklarelseskirken. En ytterligere prosjektbefaring ble gjennomført i desember etter invitasjon fra museet på Kizhi.

3.7 SEE⁴/BALKAN

Riksantikvaren har ikke hatt noen aktiviteter i disse landene i 2011. Vi ble imidlertid kontaktet i november 2010 av Nansen Fredssenter vedr. et mulig engasjement i Bosnia. Av grunner utenfor vår kontroll ble dette ikke noe av i 2011, men etter løpende kontakt med Nansenskolen holder RA muligheten åpen for et oppdrag i 2012.

⁴ SEE - South Eastern European countries

3.8 EECCA-LANDENE

3.8.1 GEORGIA - KULTURMINNESAMARBEID MELLOM NORGE OG GEORGIA 2008-2010

COMMUNITY BASED PILOT PROJECT FOR BETLEMI QUARTER (TBILISI, GEORGIA) 2008-2010

Oppdragsgiver: Utenriksdepartementet, prosjekt. nr. 09/028

Oppdrag:

- Delprosjekt A:
Myndighetssamarbeid mellom Riksantikvaren og vår georgiske motpart, det nyopprettede National Agency for Cultural Heritage Preservation of Georgia (NACHP) for å styrke kulturminneforvaltningen i landet.
- Delprosjekt B:
Revitaliseringsprogram for Betlemi historiske distrikt, Tbilisi. Prosjektoppfølgning og administrasjon av den økonomiske støtten fra UD gjennom samarbeidsavtale mellom Riksantikvaren og ICOMOS Georgia, som utfører arbeidet i Betlemi.
- Delprosjekt C:
Prosjektstøtte med norsk deltakelse til UNESCOs prosjekt ved friluftsmuseet i Tbilisi, G. Chitaia Open Air Museum of Ethnography (CME)

Aktivitetene i prosjektfase IV skulle opprinnelig gå over tre år, men ble grunnet forsinkelser videreført i 2011. Prosjektets hovedmål er å styrke forvaltningen av kulturminner i Georgia gjennom institusjonsutvikling, gode, konkrete eksempler og synergiskapende samhandling i det nasjonale fagmiljøet.

Inneværende prosjektperiode ble avsluttet høsten 2011, med unntak av et par aktiviteter i regi av Chitaia-museet i Tbilisi som vil avsluttes innen april 2012. Riksantikvaren ønsker å fortsette samarbeidet med georgiske kulturminneaktører, i første rekke med National Agency, men også delta i et mindre prosjekt ledet av ICOMOS Georgia. Søknad for en siste treårs prosjektperiode er sendt UD og vil behandles i løpet av første halvår 2012.

Delprosjekt A: Forvaltningssamarbeid mellom Riksantikvaren og NACHP

Langsiktig målsetting/utviklingsmål (goal):

Å styrke forvaltningen av kulturminner i Georgia gjennom institusjonsutvikling, gode, konkrete eksempler og synergiskapende samhandling i det nasjonale fagmiljøet

Tiltaksmål (purpose)

A1: Utvikle GIS-kompetanse innen kulturminneforvaltningen i Georgia

A2: Styrke kulturminneforvaltning i Tbilisi by

A3: Bedre forvaltning av verdensarv og arkeologi

A4: Internasjonal konferanse om kulturminnebasert sosial og økonomisk utvikling, Tbilisi, 2010

A5: Støtte Georgias rapportering til HEREIN-systemet under Europarådet

Resultat/produkt (output):

Styrket kompetanse innen kulturminneforvaltning i Georgia

DELPROSJEKT A - AKTIVITETER OG RESULTATER I 2011

A1: I 2011 ble støtte til digitalisering av det georgiske kulturminnearkivet vektlagt, i form av støtte til innkjøp av en avansert skanner, samt en del annet digitalt utstyr. I oktober 2011 kom tre personer fra National Agency, inkludert visedirektøren, sjefen for arkiv- og informasjonsseksjonen samt en GIS-spesialist på studiebesøk til Norge. Hensikten var å studere nærmere hvordan Askeladden og tilhørende GIS-baserte systemer brukes av kulturminneforvaltningen i Norge. I kommende prosjektperiode er det ønskelig å fortsette arbeidet med å hjelpe Georgia i etableringen av en georgisk versjon av Askeladden.

A2: Et lenge planlagt endags seminar for byråkrater, forvaltere og byutviklere ble avholdt i juni 2011. Fra norsk side stilte en representant fra Riksantikvaren, Ola Elvestuen (leder i Byutviklingskomiteen, Oslo bystyre, for partiet Venstre) og Peter Groth (eiendomsutvikler, Aspelin RAMM-gruppen). Seminaret ble det første i sitt slag i Tbilisi der kommunale og statlige byråkrater satt ved samme bord som private eiendomsutviklere og NGO-er. Seminaret hadde derfor en viktig rolle i forsøket på å bedre forståelsen for betydningen av å ta vare på kulturminnene i Tbilisi by.

A3: Arbeidet med forvaltningsplan for kulturminneområdet Nokalakevi fortsetter noe forsinket på georgisk side, og vil følges opp med et seminar med norske deltakere i løpet av 2012. I 2011 ble hovedinnsatsen fra Riksantikvaren rettet mot ruinkonservering. To workshoper, i hhv. april og september, ble avholdt, og konserveringen av *de kongelige badene* er dermed igangsatt. Leder for ruinprogrammet hos RA og muremester Terje Berner deltok fra norsk side.

A4: Konferansen ble gjennomført 20.-22. september 2011, se under punkt B.

A5: Ingen aktivitet, da spørsmålet ennå ikke har vist seg relevant.

Delprosjekt B: Revitalisering av Betlemi historiske distrikt i Tbilisi

Langsiktig målsetting/utviklingsmål (goal):

Å etablere en modell der kulturarv og lokalt engasjement i revitalisering av den historiske byen (Betlemi) bidrar til økonomisk utvikling.

Kortsiktig målsetting/tiltaksmål (purpose):

Implementering av forvaltningsplanen for Betlemi (Betlemi Quarter Revitalization Management Plan) og oppfølging av forslag til tiltak fra fase II.

Dette innebærer:

B1: Strakstiltak på zoroastertempelet Ateshgah og Betlemi Ascent nr. 5

B2: Økt engasjement og deltakelse fra innbyggerne i forvaltning av kulturarven i Betlemi.

B3: Gjennomføring av internasjonal konferanse om kulturminnebasert sosial og økonomisk utvikling.

DELPROSJEKT B - AKTIVITETER OG RESULTATER I 2011

B1: I 2010 ble det avdekket behov for strakstiltak for å sikre baksiden av zoroastertempelet Ateshgah grunnet fjerning av en bygning som hadde stått inntil dette. Bygningen som står i Betlemi Ascent 5 var også i en truende tilstand og måtte sikres. Disse to arbeidene ble sett på som så vesentlige at vi valgte å støtte dem økonomisk.

B2: Arbeidene med å involvere lokalbefolkningen i Betlemi fortsatte også i 2011 med vedlikehold, stell av blomsterbed og annet forefallende arbeide. Høydepunktet var, i 2011 som året før, en stor utendørs festival for beboere og andre interesserte 17. mai 2011. Også den norske diasporaen i Tbilisi ble invitert til å være med.

B3: En større konferanse om kulturminnebasert sosial og økonomisk utvikling ble holdt 20-22 september og organisert av ICOMOS Georgia i nært samarbeid med RA. Konferansen varte i tre dager og hadde 67 påmeldte deltakere, hvorav 13 utenlandske foredragsholdere. Konferansen markerte slutten på vårt engasjement i Betlemi, Tbilisi. RA deltok med en av tre hovedforedragsholdere.

Delprosjekt C: Revitalisering av Giorgi Chitaia Open Air Museum of Ethnography (CME)

Langsiktig målsetting/utviklingsmål (goal):

Å styrke friluftsmuseets forvaltning, brannsikring og bevaring av museumssamlingene og dets presentasjon for publikum

Kortsiktig målsetting/tiltaksmål (purpose):

- C1. Sikring av darbazi-husene
- C2. Sikring av museets område – sette opp sikkerhetsgjerde
- C3 Trehusrestaurering – workshop og istandsetting av to hus
- C4 Bidra til utvikling av forvaltningsplan for museet

Resultat (output):

Et styrket friluftsmuseum mht forvaltning, brannsikring og bevaring av museums-samlingene og dens presentasjon for publikum

DELPROSJEKT C - AKTIVITETER OG RESULTATER I 2011

C1: De tradisjonelle darbazi-husene er blant museets viktigste objekter, men samtidig blant de mest sårbare. Restaurering av disse er vanskelig da museet mangler nødvendig ekspertise, og da kunnskapen om disse husene bokstavelig talt er i ferd med å dø ut. Restaurering av ett av husene ble gjennomført i 2010, men med betydelige mangler. Museet tok i 2011 en tenkepause, bl.a. for å se følgene av restaureringen i 2010, og for å vurdere hvordan nye prosjekter kan gjennomføres. Som et strakstiltak ble det sommeren 2011 satt opp et midlertidig beskyttende tak over darbazihuset fra Kartli.

C2: Grunnet nye anbudsregler tok det museet lang tid å komme i gang med restaureringsarbeidene. Museet hadde dessuten vanskeligheter med å holde på arbeidsstokken sin grunnet de relativt lave lønningene museet kan tilby. En restaureringsworkshop ble likevel gjennomført i mai 2011 med deltakelse av Eivind Falk (direktør ved Norsk handverksutvikling, Lillehammer) og tømmermester Hans Marumsrud. Restaureringen av de to husene fra hhv. Goraberezhouli og Nigvziani, begge fra Guria-distriktet, ble igangsatt men vil ferdigstilles først i løpet av 1. halvår 2012.

C4: En forvaltningsplan for museet og en endring av museumsorganisasjonen har vært diskusjonstema siden RA og Maihaugen gikk inn i dette samarbeidet i 2005 – foreløpig til liten nytte. Organisasjonen Georgian House ferdigstilte en stor rapport med forslag til endringer for museet vinteren 2011, som foreløpig ikke har blitt fulgt opp. Den annonserte workshopen om museumsforvaltning ble ikke gjennomført da verken Chitaia-museet eller moderorganisasjonen Georgian National Museum viste særlig interesse for dette. Vi anser oss dermed ferdig med vårt engasjement for å bedre forvaltningen av Chitaia friluftsmuseum og må beklageligvis innse at det ikke har vært mulig for oss å påvirke museet i ønsket retning på dette området.

RA og UNESCO

UNESCOS samarbeidsprosjekt med G. Chitaia Open Air Museum fortsetter med norsk fagkompetanse. Det har vært tett kontakt mellom Riksantikvaren og UNESCO Paris om fordeling av oppgaver og bruk av norsk kompetanse ved museet.

3.8.2 USBEKISTAN - SAMARBEID OM BEVARING AV BERGKUNST

Prosjektet ble avsluttet i 2011.

3.8.3 UKRAINA – MUSEUMSSAMARBEID MED LVIV MUSEUM FOR FOLK ARCHITECTURE AND RURAL LIFE

Etter ønske fra UNESCO og Utenriksdepartementet gikk Riksantikvaren i samarbeid med Maihaugen inn i et prosjekt om revitalisering av Lviv museum for folkearkitektur og landsbyliv. UNESCO hadde allerede fått tilsagn fra UD om et større prosjekt for museet, men grunnet byråkratiske hindre i møtet mellom UNESCO og ukrainske myndigheter måtte prosjektoppstarten stadig utsettes. UD signaliserte derfor at vi kunne søke departementet om direkte støtte som skulle komme i tillegg til UNESCO-prosjektet.

Etter et forprosjekt i form av en prosjektreise ba vi om støtte for ett års aktiviteter, med varighet fra sommeren 2010 til sommeren 2011. Aktivitetene for 2010 ble redegjort for i forrige årsrapport.

Vi søkte siden om prosjektutvidelse og fikk på forsommeren 2011 tilsagn om støtte fra UD for ytterligere tre år, altså ut 2013.

Aktivitetene i 2010 inkluderte:

1. En ukes workshop om konserveringsprinsipper, Maihaugen, februar 2011 – tre deltakere fra Lviv.
2. Fem dagers workshop i fm en trehusrestaurering i Lviv, juni 2011. Fra Maihaugen deltok direktør Gaute Jacobsen, arkitekt Kjell Marius Mathisen, samt to handverkere.
3. Restaurering av et hus fra 1812 fra landsbyen Lybokhora, inkludert en tredagers workshop med deltakelse fra Maihaugen: Gaute Jacobsen, Kjell Marius Mathisen og tre handverkere.
4. En ukes workshop om museumsforvaltning, prosjektledelse og landskapspleie, Maihaugen, desember 2011. Fem personer (generaldirektør, økonomidirektør, forskningsleder samt to arkitekter) pluss tolk deltok fra Lviv.

Riksantikvaren deltok under punkt 2 og 3 i Lviv for å følge opp prosjektet og samarbeidet generelt. Det var også møter med delegasjonen fra Lviv under et besøk til Oslo i desember 2011.

4. Risikoer i internasjonalt samarbeid

Norges utenrikspolitiske interesser er i vesentlig grad knyttet til land med dårlig og/eller svakt styresett, utbredt korrupsjon og store konflikter. Det er i de samme landene Norge håper at innsatsen på kulturområdet kan gjøre en forskjell. Dette er *alltid* en stor utfordring og risiko i en samarbeidsrelasjon. Både flere av mottakerlandene for EØS-midlene, Ukraina, Georgia og Uganda er eksempler på dette. For å lykkes krever prosjektene en sterk administrasjon, god kommunikasjon og tett oppfølging. Det er også stor risiko for avbrudd og/eller forsinkelser i framdrift på grunn av sikkerhetssituasjonen.

Hele fagmiljøet hos Riksantikvaren, og også det eksterne fagmiljøet er nødvendige ressurser i gjennomføringen av samarbeidsprogrammer og -prosjekter med andre land. På grunn av

tidsplaner som ofte er i utakt med Riksantikvarens egne samt risikoer som er nevnt ovenfor kan forutsigbarheten i arbeidet mht planlegging på lang sikt være liten. Det kan derfor være vanskelig å tydeliggjøre den internasjonale innsatsen som en del av årlige virksomhetsplaner og tilsvarende utfordrende å finne tid til dette arbeidet i en hverdag som er fylt av nasjonale oppgaver. Det er viktig å se det internasjonale engasjementet som en mulighet til inspirasjon, kunnskap og annerledes erfaringer.

Motiv for bilder brukt i rapporten:

Side 4: EØS-prosjekt 2004-2009 om tradisjonshåndverk/restaurering av trebygninger, Litauen (tv) og fra forhandlinger om programsamarbeid 2009-2014 sammen med Norsk kulturråd, Vilnius/Litauen 2011

Side 12: EØS-prosjekt om ulovlig handel/stand på Reiselivsmessen 2011: Anne Nyhamar © Riksantikvaren

Side 16: Utenriksminister Gahr Støre besøker Betlemi, Tbilisi i november: Nato Tsimtsabadze © Icomos Georgia

Side 17: Fra Georgia, ruinkonservering i Nokalakevi, Georgia, der RA og murermester Terje Berner deltok: Inger Mari Olsrud © Riksantikvaren,

Side 18: Fra Georgia, G. Chitaya Open Air Museum, restaurering av huset fra Nigvziani: © Georgian National Museum

Over: Riksantikvar Jørn Holme holder innlegg om hovedtema for EHHF - European Heritage Heads Forum i Amsterdam 2011. Terje Nypan © Riksantikvaren

Besøksadresse: Dronningensgate 13, 0152 Oslo,

Postadresse: Riksantikvaren, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Postboks 8196 Dep. N-0034 Oslo

Telefon: (+47) 22 94 04 00, Telefaks: (+47) 22 94 04 04, e-post: postmottak@ra.no